

PROLEGOMENON PHARMACEUTICUM CONTINENS

Diversa vocabula Pharmacopæo scitu
necessaria.

Blutio denotat materiam â particulis impuris affusione aquæ mundificare, vel â salibus liberare.

Abstrahere est liquidum vel menstruum mediante destillatione separare.

Acuere seu Acuare est rem fortiozem reddere, vel stimulum eidem addere, quodd maximè contingit cum diagrydio, trochiscis alhandali & aliis fortioribus in parva quantitate addendo.

Adustio vel Combustio spagyrica dicitur, quando commiscetur aut aduritur, aut corrumpitur humiditas substantialis rerum.

Alcabeſt, Alkabest & Altabest est sal universale trium regnorum animalis, mineralis & vegetabilis climata pervadens, est generale solvens, perenne, & immutabile.

Alcabeſt glauveri est liquor nitri fixi.

Alcol, Alcool & Alcohol est subtilissimus & impalpabilis pulvis, alcohol vini est spiritus vini rectificatissimus, dicitur etiam sulphur cœleste.

Alkali est omne sal lixiviosum, generaliter verò sumuntur cineres clavellati, qui ex vini sæcibus post spiritûs vini destillationem relictis per combustionem & elixivationem fiunt.

Alembicus est capitellum rostratum, quod vasis inferioribus ad recipiendos vapores imponitur.

Alembicus cæcus est capitellum sine rostro sublimationibus & digestionibus inserviens.

Amalgama est commixtio alicujus metalli cum mercurio vivo.

Amphora est mensura liquidorum apud veteres.

Amuletum dicitur & Periam seu Xenechton, est præservativum externum præcipuè contra pestem collo appensum.

Ana, ā, āā vel anatica portio denotat æqualem diverforum medicamentorum dosim.

Anacollema est linimentum aut aliud medicamentum, quod fronti & naribus adhibetur ad hæmorrhagias sistendas; est & remedium incarnans & conglutinans.

Apozema differt â decoctione, quod longiori morâ species excoqui debeant.

Bolus est medicamentum consistentiæ aliquantum durioris quàm electuarium, & plerumquè pro unâdosi sumitur.

Calcinare est corpora dura vel lapidea mediante igne ita resolvere, ut in tenuissimum pulverem redigi queant.

Calx propriè dicitur, quod calcinando in alcohol conversum, ut calx folis, lunæ &c. vel saltem friabile factum est, ut cornu cervi & similia.

Candisatio soli saccharo propria significatio, dum in aqua solutum, depuratum, & ad consistentiam sacchari candi inspissatum in crystallos abit, quod candisare dicitur.

Cataplasma fit, cum pulveres addito aliquo liquido in pulvem convertuntur.

Cauterium est remedium causticum & escheroticum, paratur communiter ex lixivio forti, calce viva & luna in aqua forti soluta & inspissata.

Cementatio seu stratificatio idem est ac corrosio sicca, quâ corpus quoddam metallicum cum salibus corrodentibus stratificatum calcinatur.

Ceratum â cera sic dictum, est emplastrum molliusculum.

Chymia est ars corpora concreta solvendi, & soluta coagulandi, ut purum ab impuro separetur, & vis medicamentosa exaltetur, aut promptior reddatur; sumitur & pro arte transmutandi metalla imperfectiora in perfectiora aurum & argentum, cujus duæ partes sunt argyropæia & Chryso-pæia. Præparat quoquè chymia ex atrocissimis venenis saluberrima alexipharmaca, dicitur & ars destillatoria, ars hermetica, ars perfecti magisterii, ars segregativa, ars separatoria & ars spagyrica.

Cinesatio, Cineratio vel *Incineratio* est operatio, quâ è tribus regnis cineres parantur.

Circulatio optimè fit in phiola longioris colli, vel in pelicano vel in cucurbita cum alembico cæco, aut in duplici cucurbita, ubi orificium majoris cucurbitæ recipit collum minoris, ut liquoris pars volatilior ac spirituosior continuè elevari ac recidere possit, adeoquè quasi circulum transeat, maturiorquè evadat.

Circulatorium est vas vitreum, in quo infusus liquor ascendendo & descendendo quasi in circulos rotatur.

Circulus Chymicus est instrumentum rotundum ferreum vitris abscindendis aptum.

Clarificatio est operatio, qua succi vel decocta crassa clariora redduntur, & fit triplici modo, vel subsidentiâ, vel fermentatione, vel additione aceti, albuminis ovi, aut lactis.

Claretum est vinum aromaticum saccharo edulcoratum; dicitur & potus hippocraticus.

Coagulatio contingit, quando per evaporationem, exaltationem, sublimationem & destillationem materia dissoluta coadunatur.

Cobob, Cobobium & cobobatio est liquoris corpori sæpius affusi frequens abstractio, seu reiterata affusio & destillatio, vel exaltationis virium gratiâ, vel etiam majoris fixationis causâ.

Colare est liquorem per colum panneum vel linteum trajicere.

Colliquatio chymica est rei solidioris mediante igne liquefactio, quæ & fusio dicitur.

Collyrium est medicamentum externum usui oculorum dicatum.

Concretio est liquoris aut succi in massam solidiorem condensatio.

Condire ordinariè dicitur, dum vegetabile aliquod saccharo soluto liquide permiscetur.

Congluten & Conglutinatum est, quod ex putrefactione in materiam glutinosam vertitur.

Conjunctio spagyrica seu connexio est fermentatio, conjungere idem est ac imprægnare, dealbare, rubificare, dicitur etiam solis & lunæ conjunctio.

Consistentia dicitur, cum res ad certam crassitiem coquitur, uti contingit in syrups, rotulis & similibus.

Consummatum est gelatina ex gallina sine additione humiditatis prolecta.

Corrosio chymica est, dum res coagulata per corrodes spiritus in calcem reducuntur.

Corrosio humida est, cum corpus massæ cuidam fluidæ, vel acido corrodes liquori immergitur, atquè sic calcinatur.

Corrosio immersiva est, dum corpora aliis rebus immerfa in calcem rediguntur.

Corrosio Vaporosa, prima per aquas dulces fit, ut in cornu cervi, cornu alcis, quod vel in alembico destillatorio, vel in singulari ligneo laconico ita emollitur, ut in pulverem â cortice nudatum facile redigi possit. Secunda fit super aquâ forti. Tertia super vapore aceti fit plumbi mortificatio, & corrosiva calcinatio in cerusam,

lam, quarta fit, dum recrementa uvarum putrefacta vaporem corrosivum emittunt, mediante quo Mars & Venus calcinantur. Quinta contingit per vaporem plumbi, corrodendo mercurii vivi pedes, ne amplius currat. Sexta demum proponitur per mercurium & fuliginem à Paracelso.

Crucibulum est fusorium vas terreum igne fortissimo factum, basi acutâ, desinens in ampliorem capacitatem formâ triangulari vel rotundâ, ad fundenda & eliquanda mineralia & metalla inventum.

Cucurbita cæca est vas dissolutioni salium, aliarumquè rerum dictum, in quod alia cucurbita sed minor vice versâ imponitur & perlutatur.

Cucurbita vas quoquè chymicum turbinatum est ex cupro stanno obducto, ex terra, vel vitro confectum, per quod destillationes per alembicum instituuntur, estquè in cucurbitæ vel pyri forma utero turgescens, alia cucurbita fundi est globosi, alia plani.

Cupellatio est auri & argenti depuratio, mediante plumbo, in furno apto, omnes enim impuritates cum plumbo vel abeunt in vitrum cinereum, vel in fumum.

D. Simpliciter scriptum denotat: detur.

Decantare est liquorem materiæ alicui supereminentem per inclinationem effundere.

Decrepitatio dicitur de sale communi & consimilibus, quoniam, dum sine fusione ad ignem calcinantur, strepitum seu crepitum edunt.

Defensivum chyrurgis & balneatoribus vulgare nomen, Paracelsus verò ad interna transfudit intelligens contortantia, & gravioribus symptomatibus resistentia.

Deflagratio est operatio, qua medicamenta deflagrantur, hoc est: subitò per ignem purgantur, ut nitrum cum sulphure, antimonium cum nitro & consimilia.

Deliquium, seu per deliquium solvere est rem solvendam in locum humidum collocare, ut per se in liquorem vertatur.

Depuratio est rei cujusdam puræ ab impura separatio, ut est despumatio & clarificatio.

Desiccatio est superflui humoris vel humiditatis mediante calore evaporatio.

Despumare dicitur, cum inter coquendum spuma innatans cochleari plerumquè perforato sæpius amovetur.

Destillare est materiam liquidam volatilem vi ignis per vesicam, alembicum vel retortam in vas recipiens expellere.

Destructio chymicis dicitur dissolutio vel deperditio pristinae & nativae suae formae vel consistentiae, & mutatio in alienam.

Detonare dicitur, quod cum flagratione & strepitu calcinatur, ut antimonium cum nitro, & cum tartaro.

Diacrysis denotat chymicam solutionem.

Digerere est materiam concentrandam, vel maturandam, aut figendam leni & constanti calore fovere, & in primo ignis gradu tractare.

Dispensatorium dicitur liber Pharmaceuticus continens medicamenta composita, quae uni aut alteri loco practica sunt & communia.

Dissolutio est, quando salia, resinae, aut aliud quid in spiritu vini, vel alio liquore dissolvuntur, vel quando corpora arte chymica in sua elementa rediguntur.

Ebullitio dicitur species effervescentiae, vel elixationis fortioris materiae liquidae cum generatione bullarum a calore fortiori.

Eclegma est medicamentum internum pulmonibus conveniens, syrupo crassius, quod in ore detinetur, ut paulatim per guttur in pulmones delabatur, dicitur & linctus, lambile, Looch.

Edulcorare primo dicitur, si calcinata sale gravida, aqua ut plurimum calida, tam diu abluantur, donec materia relicta nullum amplius salinum saporem habeat; secundo si potiones addito saccharo edulcorentur.

Elaboratio est operatio manualis, vel est solutio, aut coadunatio.

Eleosaccharum est mixtura ex oleis destillatis cum saccharo.

Empyreuma seu adustum est crassamentum illud viscidum, quod in aquis destillatis ad fundum subsidet.

Enema clyisma idem est ac clyster.

Epithema est medicamentum liquidum, quod partibus corporis nobilioribus, praesertim cordi & hepatis adhibetur.

Evaporare seu exhalare, est liquorem calori exponere, ut exhalet humiditas.

Exaltatio est terminus spagyricus denotans sublimationem, qua res affectionibus mutata ad altiore substantiae & virtutis dignitatem perducitur.

Fermentare est exaltatio rei cujusvis, qua per fermentum exagitata, & per destillationem subtilior reddita pars, vel spirituositas a crassioribus partibus, facibus vel phlegmate in sublime elevatur.

Filtratio est subductio alicujus humidi per filtrum, vel manicam hippocratis.

Fixatio est corporum per se & naturâ suâ volatiliū, & faciliè mobiliū ligatio, qua corpora apta redduntur, ut ignis torturam sustinere valeant; fixatio salium volatiliū fit per spiritus acidos.

Fusio est liquatio per gradus ignis, ut contingit in metallis & mineralibus.

Gargarismus denotat liquorem, quo os & fauces gargarizando colluuntur.

Gelatina seu galreda fit ex rasura cornu cervi, eboris, unguis alcis, & aliis ingredientibus; fit etiam ex fructibus acidis ribium, cydoniorum & similibus,

Gradus constituuntur à chymicis circa calorem & regimen ignis, & sunt gradus calcinationis, coagulationis, destillationis, digestionis, solutionis, putrefactionis & tincturæ.

Imbibere vel impregnare est rem humiditate per vices potare, seu rem liquore humectare.

Incorporatio est commixtio, quâ humida cum siccis in unius corporis massam coadunantur.

Infusio est extractio virium ex medicamentis per liquorem convenientem facta.

Insufflatio est, dum liquida materia evaporando in massam tractabilem & debitam consistentiam redigitur.

Interpassare dicitur de sacculis seu fomentis siccis, idemquè est, quod intersuere, ne materia inclusa conglomeretur, ob quam causam etiam gossypio pulveres suscipi solent.

Irroratio est, cum pulvis vel rotulæ aliquo humido, vel oleo destillato guttatim parùm irrorantur.

Lavigare est super porphyritico lapide in tenuissimum pulverem redigere.

Linimentum est unguentum mollioris consistentiæ.

Liquatio competit metallis, salibus, pinguedinibus, & similibus, quæ vi caloris fluida fiunt.

Lutum est massa, quâ mediante primò vitra clauduntur in juncturis, secundo: uniuntur, si fracta sunt, tertio: à vi ignis defenduntur, & pro diversitate rerum, diversa parantur luta; ordinarium conficitur ex farina aquâ permixta, quæ pasta supra frustra chartæ extensa, vasa conjungit; ad vitra fracta componitur lutum ex caseo recenti farina frumenti & calce viva, vel calx viva miscetur albumine ovi, & lutum hocce compositum cum frustulis vesicæ bubulæ humidæ applicatur; fortius lutum conficitur, si ex minio & lithargyrio cum oleo lini vel vernice parum coctum, & fractis vitris super linteum extensum imponatur; lutum ad vasa lignea idoneum præparatur, si resinæ libra una, terebinthinæ uncia tres, ceræ uncia duæ, pulveris vitri contusi, farinæ laterum, calcis vivæ, pulveris squamarum

rum ferri aſa uncia una invicem ſolvantur, & mixta applicentur, hac mixturâ fontes quoquè picantur. Poſſunt etiam varia alia luta perfici.

Macerare idem eſt ac digerere rem aliquam.

Malaxare idem eſt, quod mollificare, vel maſſam quandam manu ſubigere.

Manica hippocratis eſt ſacculus laneus figurâ pyramidali, quo vina aromatica, & medicamentofa, aliiquè liquores percolantur.

Matracium eſt ſacculus, qui interpungitur in modum crucis.

Maturatio chymica eſt exaltatio rerum crudarum in maturiorem & magis gratum ſtatum, eademquè eſt cum digeſtione, circulatione & fermentatione.

Menſura medicinalis & menſura Viennæ Auftriæ ſunt æquales, unaquæquè enim continet libras quatuor ponderis medicinalis.

Menſtrum dicitur liquor, qui ad tincturas extrahendas adhibetur, & à certo dierum numero ita nuncupatur.

Microcoſmi nomine intelligitur homo, ita oſſa, urina, & aliæ partes microcoſmi ſunt oſſa humana, urina humana & aliæ partes humanæ.

Minera propriè dicitur terra ſive materia, ex qua metalla & mineralia eruuntur, ut minera ſolis, minera lunæ, minera veneris, minera Jovis, minera antimonii & reliquorum.

Peſſus eſt medicamentum oblongum ſolidum, pudendo muliebri ex variis cauſis intrudendum.

Pharmaceutica & *pharmacia* eſt ars medicamenta colligendi, eligendi & componendi; vocatur quoque ars miſtra ſcientiæ medicæ tradens deſcriptiones medicamentorum, & modum ea ritè adhibendi.

Pharmacochymia eſt ea artis chymicæ pars, qua traduntur præcepta præparationum chymicarum, ſaluti humanæ inſervientium.

Pharmacopæus, *Pharmacopola*, *Apothecarius* & *Medicamentarius* in Germania ſunt iidem, licet in Galliis pharmacopæus ſit medicamenta componens, & pharmacopola eadem vendens; noſtrates pharmacopæi colligunt, eligunt, componunt, præparant, & ſimul publico exponunt medicamenta, hinc manûs medici dextræ prærogativam obtinuerunt; eſtquè pharmacopæus artifex, callens modum ritè præparandi tam ſimplicia quàm compoſita medicamenta.

Pharmacopæa, *Pharmacologia*, *Pharmacopolium* & *Apotheca*, eſt doctrina medicamentorum parandorum, & locus, ubi proſtant medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita & chymica.

Præcipitare dicitur, dum in liquore solutio facta per contrarium liquorem ad fundum præcipitatur.

Purificare est à sordibus separare, fitquè lavando, clarificando, filtrando, & digerendo.

Quinta Essentia propriè notat spiritum destillatum ex succis fermentatione exaltatis.

Rectificare est blando calore destillare, ut pars magis spirituosâ ac volatilis eliciatur, relicto phlegmate seu parte aquosâ in fundo.

Reductio est operatio, per quam calces in priorem formam metallicam restituantur, fitquè fusione vel solo igne, vel igne & bitumine, vel igne & salibus; huc pertinet revivificatio mercurii, dum is aut sublimatus, aut solutus, aut præcipitatus pristino fluiori restituitur.

Refrigeratorium chymicis est vas illud, quod aquam frigidam continet, quâ mediante vapores in destillatione exaltati per refrigerationem condensantur in aqueam substantiam, sive rostrum alembici transeat, sive ipsum ambiat alembicum, sive alio modo adhibeatur.

Reverberatio terminus est technicus in chymia significans ignitionem, qua corpora igne vivo reperimente & reverberante in calcem subtiliorem, aut fusionem reducuntur.

Reverberatorium sive reverberium est furnus seu fornax chymica, in qua per flammam materialia calcinantur.

Rostrum dicitur fistula illa, quæ galeis seu capitellis destillatoriiis contigua est, per quam ex galea liquor destillatus in receptaculum superpositum destillatur.

Separare denotat, dum oleum ab aqua separatur, quod fit per tritorium angusti in fundo orificii, vel per gossypium, vel per chartam emporiticam.

Sigillare hermeticè est vitrum igne fusorio liquatum claudere.

Sinapismus est cataplasma vel massa maximè consistens ex fermento acrisinapi & aliis ingredientibus, plantæ pedum, vel alteri parti cutis imposita, ruborem, ardorem & vesicas inducens.

Sparadrapum est linteum, vel etiam charta emplastro ad ignem fluenti immersum, extensum & refrigeratum.

Stratificare seu stratam super stratam facere idem est, ac metallum laminatum & pulveres stratificando alternatim struere, nimirum primo sternendum est stratum pulveris, hinc imponenda lamina metallica, dein rursus pulvis, & sic continuando, donec pulvis stratam claudat.

Sublimare est particularum volatiliùm à fixis separatio, & quidem viâ siccâ parantur taliter flores, salia volatilia, cinnabaris, mercurialia & alia.

Suppositorium est medicamentum solidum instar digiti in anum intrudendum.

Vesica destillatoria est vas æneum seu metallicum ex cupro in forma vesicæ vel ovi factum, duorum vel trium pedum altitudinis & convenientis latitudinis, circa vestigium apertum, ut intra sinum suum convenientem alembicum recipere valeat, alembicus cum rostro ejus debet inferius stanno obduci,

Observationes circa varia simplicia sub uno nomine sæpius comprehensa.

<i>Quinquè herbæ emollientes</i>	{
Malva,
Althæa,
Violaria,
Mercurialis,
Parietaria.
<i>Quinquè radices aperientes majores</i>	{
Apii,
Fœniculi,
Asparagi,
Petroselini,
Rufci.
<i>Quinquè radices aperientes minores</i>	{
Graminis,
Rubicæ,
Eryngii,
Capparis,
Ononidis.
<i>Quinquè genera myrobalanorum</i>	{
Citrinæ seu flavæ,
Chebulæ seu cepulæ,
Indæ seu nigræ,
Emblicæ,
Belliricæ.
<i>Quinquè lapides pretiosi</i>	{
Sapphiri,
Granati,
Smaragdi,
Hyacinthi,
Carneoli seu sardæ.
<i>Quinquè herbæ capillares</i>	{
Adiantum nigrum seu capillus veneris,
Adiantum album seu ruta muraria,
Polytrichon aureum,
Trichomanes,
Asplenium seu ceterach.

<i>Quatuor semina calida ma- jora</i>	{ Anisi, Fœniculi, Carvi, Cumini.
<i>Quatuor semina calida mi- nora</i>	{ Ammeos, Amomi, Apii, Dauci.
<i>Quatuor semina frigida ma- jora</i>	{ Cucumeris, Cucurbitæ, Citrulli, Melonum.
<i>Quatuor semina frigida minora</i>	{ Endiviæ, Scariolæ, Lactucæ, Portulacæ.
<i>Quatuor flores cordiales</i>	{ Borraginis, Buglossi, Rosarum, Violarum.
<i>Quatuor aquæ pleuritica</i>	{ Cardui benedicti, Cardui Mariæ, Taraxaci, Scabiosæ.
<i>Quatuor aquæ catarrhales</i>	{ Farfaræ, Scabiosæ, Taraxaci, Veronicæ.
<i>Quatuor unguenta calida</i>	{ Nervinum, Martiatum, Althææ, Agrippæ.
<i>Quatuor unguenta frigida</i>	{ Album camphoratum, Rosatum mesues, Populeum, Infrigidans galeni.
<i>Tres aquæ puerperarum</i>	{ Cardui Mariæ, Chamæpityos, Melissæ.

Tria olea stomachica { Absynthii,
Cydoniorum,
Mastichinum,

Tria salia stomachica { Absynthii,
Cardui benedicti,
Centaurii minoris.

Sequuntur Pondera medicinalia cum suis signis.

Gr. gr.	Granum unum e. g. ponderis piperis.	
ʒs.	Medium scrupulum, id est: decem grana.	
ʒi.	Unum scrupulum, id est: viginti grana.	
ʒi.	Drachmam unum, seu tres scrupulos, id est: grana sexaginta.	
ʒss.	Mediam unciam seu quatuor drachmas, aut scrupulos duodecim.	
ʒi	Unciam unam seu octo drachmas, aut scrupulos viginti quatuor.	
ʒiii	Denotat	Uncias tres, seu quadrantem libræ Pharmaceuticæ.
ʒs.		Mediam libram, seu uncias sex.
ʒi.	Libram unam, seu uncias duodecim.	
m. l.	Manipulum, id est: quantum unâ manu prehendi potest.	
m. s.	Manipulum semis, id est: medietatem prioris.	
p. l.	Pugillum id est: quod tribus digitis comprehenditur.	
p. s.	Pugillum semis, seu: quod duobus digitis comprehenditur.	
Ad pondus	Ut in præscripta compositione de ultimo ingrediente tantum fumatur, quantum prior omnium dosis in se continet.	
Omnium.		

*Libra una ponderis civilis Viennensis continet uncias novendecim.
Mensura una Viennensis continet libras quatuor.*

2.30
15